

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 104/2012-26

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 16. mája 2012 v senáte zloženom z predsedníčky Marianny Mochnáčovej a zo sudcov Milana Ľalíka a Petra Brňáka prerokoval sťažnosť M. N., C., M., zastúpeného advokátkou JUDr. T. P., Ž., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jeho záležitostí v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 45 C 58/2008 v období od právoplatnosti nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 362/09 z 8. apríla 2010 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo M. N. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitostí v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných

slobôd postupom Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 45 C 58/2008 porušené bolo.

2. M. N. priznáva finančné zadost'učinenie v sume 1 000 € (slovom tisíc eur), ktoré je Okresný súd Bratislava II povinný zaplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. M. N. priznáva náhradu trov konania v sume 314,18 € (slovom tristoštrnásť eur a osemnásť centov), ktoré je Okresný súd Bratislava II povinný zaplatiť na účet jeho právnej zástupkyne JUDr. T. P. do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

4. V prevyšujúcej časti s'ťažnosti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) uznesením č. k. I. ÚS 104/2012-11 z 29. februára 2012 prijal na ďalšie konanie s'ťažnosť M. N. (ďalej len „s'ťažovateľ“) vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 45 C 58/2008 (ďalej len „napadnuté konanie“) v období od právoplatnosti nálezu ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 362/09 z 8. apríla 2010.

2. Zo s'ťažnosti a z jej príloh vyplýva, že s'ťažovateľ na základe žaloby podanej na okresnom súde 12. marca 2008 vystupuje v pozícii žalobcu v konaní o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam. V danom prípade s'ťažovateľ podal ústavnému súdu opakovanú s'ťažnosť, keďže v záujme urýchleného prerokovania a rozhodnutia vo veci

samej sa už skôr podanou sťažnosťou ústavnému súdu z 15. júna 2009 domáhal vyslovenia porušenia označených základných práv postupom okresného súdu v napadnutom konaní. Ústavný súd nálezom sp. zn. II. ÚS 362/09 z 8. apríla 2010 konštatoval, že základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote garantované ústavou a dohovorom porušené boli, prikázal okresnému súdu, aby konal bez zbytočných prietáhov, priznal sťažovateľovi primerané finančné zadost'učinenie v sume 5 000 € a náhradu trov konania.

3. Podľa sťažovateľa okresný súd naďalej nerešpektuje príkaz ústavného súdu vyslovený v náleze sp. zn. II. ÚS 362/09 z 8. apríla 2010, ktorý nadobudol právoplatnosť 26. mája 2010, a pokračuje v prietáhoch v konaní.

4. Z obsahu vyžiadaného spisu okresného súdu vyplýva, že od termínu právoplatnosti uvedeného nálezu ústavného súdu boli okresným súdom vo veci nariadené postupne viaceré pojednávania, a to 13. októbra 2010, 22. júna 2011, 3. októbra 2011, 5. decembra 2011 a 12. marca 2012. Ďalší termín pojednávania je nariadený na 28. máj 2012. Napriek početnosti nariadených pojednávanií sťažovateľ v sťažnosti vyjadruje presvedčenie, že predmetné konanie je pre nesprávnu a nesústredenú činnosť konajúceho okresného súdu poznačené zbytočnými prietáhmi. Sťažovateľ argumentuje, že opakované nariad'ovanie pojednávanií, ktoré nie sú pripravené tak, aby sa mohlo vo veci rozhodnúť, je len zastieraním nečinnosti súdu. Okresný súd podľa názoru sťažovateľa nevykonáva na pojednávaniach okrem výsluchu účastníkov konania žiadne ďalšie dokazovanie a opakovane dáva priestor na vyjadrenia právnym zástupcom účastníkov konania, ktorí prednášajú rovnaké stanoviská. Porušenie označených základných práv podľa ústavy a dohovoru teda sťažovateľ videl predovšetkým v neefektívnej činnosti okresného súdu, v dôsledku ktorej celková doba konania len na prvom stupni presiahla štyri roky.

5. Sťažovateľ sa preto domáha, aby ústavný súd vyslovil, že jeho základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a základné právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v napadnutom konaní porušené bolo a okresnému súdu prikázal zaplatiť mu finančné

zadosťučinenie v sume 5 000 €, ako aj náhradu trov konania k rukám jeho advokátky. Sťažovateľ v petite sťažnosti nežiadal vyslovenie príkazu, aby okresný súd konal bez zbytočných prietahov, keďže takýto príkaz obsahuje právoplatný nález ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 362/09 z 8. apríla 2010.

6. Pri odôvodňovaní požadovaného finančného zadosťučinenia sťažovateľ poukázal na to, že v súčasnosti má 75 rokov a trpí viacerými závažnými ochoreniami. Ďalej uviedol, že súdny spor má pre neho zásadný význam, pretože sa domáha určenia vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, ktorých vlastníkom sa z titulu dedičstva stal v roku 1957. Z nečinnosti súdu prvého stupňa je sťažovateľ bezradný. Hrozí, že spravodlivosť mu bude poskytnutá neskoro.

7. Predsedníčka okresného súdu vo vyjadrení k sťažnosti zo 16. apríla 2012 konštatovala, že od právoplatnosti nálezu ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 362/09 z 8. apríla 2010 nezistila v predmetnom konaní zbytočné prietahy, okresný súd koná plynulo a úkony sú vykonávané v primeraných lehotách, a preto navrhla, aby ústavný súd sťažnosti nevyhovel.

8. V súlade so súhlasom účastníkov konania ústavný súd podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci vo vzťahu k namietaným prietahom. Následne ústavný súd pristúpil k prieskumu dĺžky konania z hľadiska tvrdených porušení ústavou a dohovorom zaručených práv sťažovateľa.

9. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

10. Vo vzťahu k namietanému porušeniu základných práv podľa ústavy a dohovoru ústavný súd predovšetkým konštatuje, že pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy si osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote. Z uvedeného dôvodu nemožno v obsahu týchto práv vidieť zásadnú odlišnosť (napr. rozhodnutia sp. zn. I. ÚS 28/01, I. ÚS 257/08). Ako vyplýva z judikatúry ústavného súdu, nemožno primeranosť dĺžky civilného konania vyjadriť numericky, v zmysle určenia lehoty jej trvania, ktorú je vždy potrebné považovať za primeranú a ktorej prekročenie by bez ďalšieho značilo neprimeranosť doby občianskeho konania s následkami v podobe porušenia označených základných práv. Primeranosť dĺžky civilného konania je potrebné skúmať a preverovať v každom prípade jednotlivo vo svetle konkrétnych okolností prerokovávanej veci. V tejto súvislosti už bol v judikatúre ústavného súdu i v judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva pomenovaný celý rad kritérií, podľa ktorých možno posudzovať primeranosť dĺžky konania s prihliadnutím na konkrétne okolnosti prípadu. Ide o charakter prerokovávanej veci, teda hlavne o jej skutkovú a právnu zložitnosť, závažnosť, rozsiahlosť či obťažnosť dokazovania, ďalej o spôsob správania účastníkov a súdu v priebehu konania, posúdenie prípadných osobitných okolností, ktoré môžu spôsobiť prieťahy v konaní, a tiež o to, čo bolo pri prerokovávaní veci pre sťažovateľa v hre, resp. aký malo konanie pre neho význam (porov. napr. rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva *Philis proti Grécku*, 1997, *Pélissier a Sassi proti Francúzsku*, 1999, I. ÚS 257/08, I. ÚS 413/08 alebo I. ÚS 322/2010).

11. Pokiaľ ide o kritérium právnej zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že dĺžka posudzovaného konania nebola závislá od jej zložitosti. Taktiež proces dokazovania v danej veci nevykazoval rysy výnimočnosti spôsobujúcej potrebu viesť civilné konanie dlhšiu dobu, ako je obvyklé (napr. v dôsledku potreby rozsiahlejšieho znaleckého dokazovania a pod.).

12. Ústavný súd zdôrazňuje, že občianske súdne konanie, ktoré bez meritórneho právoplatného rozhodnutia trvá tak dlho, ako je to v danej veci, možno už len na základe

celkovej dĺžky jeho trvania považovať za nezlučiteľné s imperatívom ustanoveným v čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru. V priebehu celého konania okresný súd nepostupoval v konaní dôsledne a neorganizoval svoju prácu tak, aby v čo najkratšej dobe zadovážil dostatok relevantných dôkazov potrebných na rozhodnutie vo veci samej. Aj keď podľa zistení ústavného súdu bol postup okresného súdu v namietanom konaní po právoplatnosti nálezú ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 362/09 z 8. apríla 2010 v zásade plynulý, na druhej strane je potrebné uviesť, že bol poznačený veľkou neefektívnosťou. Nesústredenosť a neefektívnosť postupu okresného súdu vyplýva okrem iného aj zo skutočnosti, že pojednávanie nariadené na 13. október 2010 bolo zrušené len z toho dôvodu, že okresný súd vyrubil sťažovateľovi súdny poplatok v dôsledku zmeny žalobného petitu, pričom takýto úkon mohol uskutočniť v rámci prípravy pred pojednávaním. Ústavný súd konštatuje, že aj ďalšie pojednávania boli zrušené buď bez prerokovania veci, alebo aj s jej prerokovaním, avšak bez uskutočnenia širšieho dokazovania, ktoré by viedlo k meritórnemu rozhodnutiu. K zbytočným priet'ahom v súdnom konaní môže teda dôjsť nielen samotným nekonaním príslušného súdu (sudcu), ale aj takou jeho neefektívnou činnosťou, ktorá nesmeruje k odstráneniu právnej neistoty účastníka súdneho konania, čiže k právoplatnému rozhodnutiu vo veci. Na naplnenie ochrany základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru preto nestačí, aby súd vec len prerokoval alebo vykonal a vykonával rôzne procesné úkony (bez ohľadu na ich počet), ale je potrebné, aby vec právoplatne skončil.

13. Ďalej ústavný súd posudzoval správanie sťažovateľa v priebehu konania, pričom nezistil žiadnu významnú okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na jeho ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v napadnutom konaní k zbytočným priet'ahom. Sťažovateľ síce opakovane doplňoval a upresňoval svoj žalobný návrh vo vzťahu k jeho predmetu, avšak využitie možností daných navrhovateľovi procesnými predpismi na uplatňovanie a presadzovanie jeho práva v občianskom súdnom konaní, aj keď spôsobuje predĺženie priebehu konania, nemožno kvalifikovať ako postup, dôsledkom ktorého sú zbytočné priet'ahy (napr. I. ÚS 31/01, II. ÚS 362/09). Na ťarchu sťažovateľa možno pričítať len tú skutočnosť, že na pojednávaní 12. marca 2012 jeho právny zástupca sám požiadal o odročenie vzhľadom na to, že mu priamo na pojednávaní bolo krátkou

cestou doručené vyjadrenie protistrany, ku ktorému sa ani po prerušení pojednávania nevedel kvalifikovane vyjadriť a žiadal o možnosť zaslania písomnej repliky. Ústavný súd na túto skutočnosť prihliadol pri určovaní výšky finančného zadost'učinenia, zároveň však zdôrazňuje, že opísaný postup s'ťažovateľa s prihliadnutím na celkový priebeh konania nemožno považovať za zásadný pre vplyv na celkovú dĺžku konania. Správanie s'ťažovateľa celkovo ústavný súd hodnotí ako aktívne a súčinné.

14. Ústavný súd rovnako s ohľadom na už uvedené kritériá posudzoval existenciu prípadných osobitných okolností, ktoré mohli spôsobiť prieťahy v konaní. V tejto súvislosti zoberal na zreteľ to, že okresný súd na základe žiadosti Okresnej prokuratúry Bratislava II sp. zn. Pc 65/10 z 15. júna 2010 v intenciách ustanovenia § 37 ods. 2 zákona č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre v znení neskorších predpisov zapožičal spis, ktorý mu bol vrátený 7. septembra 2010. Dobu zapožičania spisu v trvaní približne 3 mesiacov nemožno posudzovať ako zbytočné prieťahy, ale podľa názoru ústavného súdu ani táto skutočnosť neospravedlňuje neúmerne dlho trvajúce konanie okresného súdu. Napokon vzal ústavný súd do úvahy potrebu zistenia toho, aký význam má pre s'ťažovateľa predmetné konanie. V danom prípade ide o určenie vlastníctva k takým nehnuteľnostiam, ktoré výrazne ovplyvňuje ďalšie potenciálne príjmy s'ťažovateľa, a preto právom žiadal o urýchlené skončenie veci a nastolenie právnej istoty.

15. Vzhľadom na uvedené skutočnosti a predovšetkým na celkovú dĺžku konania a neefektívnu činnosť konajúceho súdu je ústavný súd toho názoru, že okresný súd v prerokovávanej veci prekročil dané medze konať bez zbytočných prieťahov a skončiť ju v primeranej dobe v zmysle uvedeného čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktorých porušenie sa namieta. V občianskom súdnom konaní je totiž povinnosť súdu konať bez zbytočných prieťahov konkretizovaná vo viacerých ustanoveniach Občianskeho súdneho poriadku (ide najmä o ustanovenia § 6, § 100 ods. 1 a § 114 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku), ktoré sa mali aplikovať ihneď po prekročení určitej „povolenej hranice“, najmä po opakovaných urgenciách a s'ťažnostiach na prieťahy.

16. Pri zvážení všetkých už uvedených kritérií ústavný súd uzatvára, že sporná záležitosť sťažovateľa nebola v primeranej lehote prerokovaná a došlo k porušeniu jeho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

17. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia. Keďže ústavný súd rozhodol o tom, že bolo porušené základné právo sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, zaoberal sa aj jeho žiadosťou o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia, ktoré je podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde náhradou nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch. Ústavný súd vzhľadom na okolnosti prípadu, povahu veci, celkovú dĺžku konania, ale i opísané správanie sťažovateľa dospel k záveru, že v danom prípade suma 1 000 € zodpovedá primeranému finančnému zadosťučineniu sťažovateľa za ujmu, ktorú utrpel.

18. Napokon ústavný súd rozhodol o náhrade trov konania úspešného sťažovateľa. S poukazom na § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde a § 11 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb ústavný súd priznal sťažovateľovi náhradu trov právneho zastúpenia v sume 314,18 € (2 úkony právnej pomoci v roku 2011, t. j. prevzatie a príprava zastúpenia, spísanie ústavnej sťažnosti, po 123,50 € a 2 x paušálna náhrada hotových výdavkov po 7,41 € + 20 % DPH). Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku).

19. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. mája 2012

